

BAROKNÍ KONCERTANTNÍ TYP (ať už jde o concerto grosso či o koncert) prodělal velmi složitý vývoj a nelze jednoznačně stanovit jeho zárodečný tvar. Lze jen zhruba říci, že se vyvinul v podstatě z benátské dvousborové skladby, v níž docházelo k vzájemnému soupeření (concertare, concertato) obou skupin. Vlastní concerto grosso vzniklo na přelomu 17. a 18. století a je založeno na kontrastním střídání celého orchestru (ripiena, tutti) a skupinky sólistů (concertina, soli). Původní corelliovský typ ještě neakcentoval virtuózní tendence sólistů, kontrast spočíval spíše v proměnách kompozičních, dynamických a barevných. Z Itálie se brzy tento populární barokní útvar rozšířil do celé Evropy a vyvrcholil v díle G. F. Händla a J. S. Bacha.

Jedním z prvních tvůrců concerta grossa byl vynikající houslista ARCANGELO CORELLI (1653 až 1713), klasik komorní smyčcové literatury. Napsal na 70 instrumentálních skladeb, v nichž se plně projevil italské úsilí po vřelosti výrazu a dokonale vedené melodii (pravé houslové „bel canto“). Corellioho skladební styl je poměrně prostý, ale myšlenkově závažný, jak o tom svědčí slavné Concerti grossi op. 6, které se staly inspirací a vzorem následujícím skladatelským generacím.

Mezi žáky A. Corellioho můžeme řadit F. Geminianiho i P. Locatelliho. FRANCESCO GEMINIANI (1680—1762) se proslavil ve své době především jako houslista a proslulý pedagog. Komponovat začal poměrně pozdě a věnoval se výhradně literatuře pro smyčcové nástroje (sonáty, concerta grossa, instruktivní skladby). Vychází skladatelsky ze svého učitele, ale liší se od něho větší melodickou pohyblivostí, výrazovou nadlehčeností i nástrojově technickou obtížností. Snad ještě nástrojově náročnější jsou skladby PIETRA LOCATELLIHO (1695—1764), které jako houslový virtuos procestoval celou hudební Evropu. Locatelli se výrazně podílel na vývoji moderní houslové techniky, která se pochopitelně promítá i do jeho skladeb. Psal především houslové skladby (sonáty a koncerty), ale stejně proslulé jsou jeho Concerti grossi, z nichž je patrně dobré corelliovské kompoziční školení i osobitá melodická invence.

BALDASSARE GALUPPI (1706—1785) žije v našem povědomí jako významný benátský operní skladatel. Napsal 91 oper, řadu oratorií a dalších vokálních kompozic. Už z těchto děl je zřejmý Galuppiho mimořádný smysl pro orchestraci a nápadité vedení instrumentálních hlasů, naplno se však tento dar projevil teprve v autorových dílech koncertantních. Concerto a quattro D dur patří do řady skladeb, které nově revidoval Franco Piva.

Jedenáctičlenný KOMORNÍ ORCHESTR LEOŠE JANÁČKA vznikl v roce 1964 a získal za dobu své dvacetileté umělecké činnosti výbornou pověst doma i v zahraničí (vystupoval prakticky v celé Evropě i v USA). Největší předností souboru je bohatá zvuková barevnost, bezprostřednost projevu a síla výrazu. Jeho doménou je především barokní a předklasická hudba, ale dovede se na vysoké umělecké úrovni vyrovnat i s interpretací skladeb hudby soudobé.

THE EVOLUTION OF THE BAROQUE CONCERTANTE TYPE (of both the concerto grosso and concerto) was rather complicated, and its original form can thus be hardly determined unequivocally. Roughly speaking, it was descended from the Venetian composition for two choirs, in which the two groups (concertare, concertato) were constantly pitted against one another. The concerto grosso itself originated at the turn of the 17th and 18th centuries, being based on the contrast alternation of the full orchestra (ripieno, tutti) and a small group of solo instruments (concertino, soli). The original Corellian type did not stress the virtuoso tendencies of soloists; the contrast was based rather on variations in composition, dynamic range and colour. The popular baroque form soon expanded from Italy into the whole of Europe, culminating in the works of G. F. Handel and J. S. Bach.

One of the first creators of the concerto grosso was an outstanding violonist ARCANGELO CORELLI (1653—1713), classic of the chamber

string literature. He composed some 70 instrumental pieces, in which the Italian endeavour after heartfelt expression and beautiful melody faultlessly elaborated (a real violin "bel canto") was fully demonstrated. Corelli's compositional style is relatively simple, but of momentous content, as proved by his famous Concerti grossi Op. 6, which provided inspiration and a model for the following generations of composers.

Among A. Corelli's pupils were also F. Geminiani and P. Locatelli. FRANCESCO GEMINIANI (1680—1762) became famous at his time above all as a violinist and renowned pedagogist. He began composing rather late, being devoted exclusively to string literature (sonatas, concerti grossi, instructive pieces). In composition, he links up with his teacher, differing from him, however, by greater melodic motion, lightness of expression, and also by a more demanding instrumental technique. The compositions of PIETRO LOCATELLI (1695—1764) are perhaps even more demanding in instrumentation. As a violin virtuoso, Locatelli travelled through the whole musical Europe. He took an important part in the development of modern violin technique, reflected, naturally, also in his compositions. He wrote most of all compositions for violin (sonatas and concertos), but equally famous are his Concerti grossi, which show good Corellian instruction in composition as well as individual melodic invention.

BALDASSARE GALUPPI (1706—1785), an outstanding Venetian opera composer, wrote 91 operas, a number of oratorios and other vocal compositions. These works alone show Galuppi's extraordinary feeling for orchestration and the original way of carrying instrumental voice-parts; the gift, however, became fully evident only in the composer's concertante works. Concerto a Quattro in D minor belongs to the compositions revised newly by Franco Piva.

LEOŠ JANÁČEK CHAMBER ORCHESTRA, consisting of eleven members, came into existence in 1964, and during the past twenty years of its artistic activity has gained an excellent reputation both at home and abroad (has performed throughout the whole Europe and the USA). The chief priority of the ensemble lies in the rich sound colourfulness, readiness and strength of expression. Its domain is above all baroque and pre-classic music, but the ensemble is able to cope with interpretation of contemporary music compositions on a high artistic level as well.

DER BAROCKE KONZERTANTE TYPUS (einerlei ob es sich um ein Concerto grosso oder ein Konzert handelt) machte eine sehr komplizierte Entwicklung durch und es ist nicht leicht seine ursprüngliche Form festzulegen. Man kann bloß von ungefähr sagen, daß er sich im wesentlichen aus der Venezianischen zweichörigen Komposition entwickelte, in der es zum gegenseitigen Wettstreifen (concertare, concertato) beider Klangkörper kam. Das eigentliche Concerto grosso entstand an der Wende des 17. zum 18. Jahrhundert und basiert auf dem kontrastierenden Abwechseln des ganzen Orchesters (ripiena, tutti) und der kleinen Solistengruppe (concertina, soli). Der ur-

1. PIETRO ANTONIO LOCATELLI

Concerto grosso c moll op. 1 č. 2
Concerto Grosso in C minor, Op. 1, No. 2

11:05

I. Adagio	2:43
II. Allegro	2:24
III. Largo	2:05
IV. Allegro	1:22
V. Allegro	2:21

2. FRANCESCO GEMINIANI

Concerto grosso h moll
Concerto Grosso in B minor

7:44

I. Largo	2:22
II. Vivace	1:16
III. Adagio	2:53
IV. Presto	1:11

3. BALDASSARE GALUPPI

Concerto a quattro D dur č. 3
Concerto a quattro in D major, No. 3

8:24

I. Maestoso	3:56
II. Allegro	2:24
III. Andantino	2:04

4. ARCANGELO CORELLI

Concerto grosso op. 6 č. 4
Concerto Grosso, Op. 6, No. 4

9:33

I. Adagio. Allegro	3:25
II. Adagio	2:16
III. Vivace	0:57
IV. Allegro	3:11

KOMORNÍ ORCHESTR LEOŠE JANÁČKA

OSTRAVA JANÁČEK CHAMBER
ORCHESTRA

Umělecký vedoucí / Director
ZDENĚK DEJMEK

Sóla / Soloists

Zdeněk Dejmek — 1. housle / 1st violin
Vítězslav Kuzník — 2. housle / 2nd violin

Boris Hajdušek — viola (1, 3)

Jan Hališka — violoncello / cello

Hudební režie / Recording director

Jaroslav Rybář

Zvuková režie / Recording engineer

Václav Zamazal

Nahráno 6.—8. července 1982

v Husově sboru ve Slezské Ostravě

Recorded at the Hus Congregation Hall, Slezská Ostrava,

from 6 to 8 July, 1982

Корелли ● Галуппи
Джеминиани ● Локателли
CONCERTI GROSSI

Остравский камерный оркестр им. Яначека

springliche Corellische Typus betonte noch nicht die virtuosos Tendenzen der Solisten, der Kontrast beruhte eher in den kompositorischen, dynamischen und farbigen Umwandlungen. Aus Italien verbreitete sich dieses populäre barocke Gebilde nach ganz Europa und schraubte sich zur Höchstform im Werk G. F. Händels und J. S. Bachs empor.

Einer der ersten Schöpfer des Concerto grosso war der hervorragende Geiger ARCANGELO CORELLI (1653—1713), der Klassiker der Kammermusikliteratur für Streicher. Er schrieb an die 70 Instrumentalkompositionen, in denen völlig das italienische Bestreben nach Wärme des Ausdrucks und der vollkommen geführten Melodie zu Tage trat (echtes „bel canto“ der Violine). Corellis tonsetzerischer Stil ist verhältnismäßig schlicht, aber gedanklich von Wichtigkeit, wie es die berühmten Concerti grossi op. 6 beweisen, die zur Inspiration und zum Vorbild der folgenden Komponistengenerationen gereichten.

Unter die Schüler A. Corellis kann man F. Geminiani sowie P. Locatelli einreihen. FRANCESCO GEMINIANI (1680—1762) gelangte in seiner Zeit vor allem als Violinist und als bekannter Pädagoge zur Berühmtheit. Mit dem Komponieren begann er verhältnismäßig spät und widmete sich ausschließlich der Literatur für Streichinstrumente (Sonaten, Concerti grossi, instruktive Kompositionen). Er geht als Komponist von seinem Lehrer aus, aber er unterscheidet sich von ihm durch eine größere melodische Beweglichkeit, seine Leichtigkeit im Ausdruck sowie durch technische Schwierigkeiten. Instrumentmäßig sind wohl noch anspruchsvoller die Kompositionen von PIETRO LOCATELLI (1695—1764), der als Violinvirtuose das musikalische Europa durchreiste. Locatelli hatte einen eminenten Anteil an der Entwicklung der modernen Violintechnik, die sich selbstverständlich auch in seine Werke projiziert. Er schrieb vor allem Violinkompositionen (Sonaten, Konzerte, aber ebenso berühmt sind seine Concerti grossi, in denen die gute Corellische tonsetzerische Schulung sowie die eigenpersönliche melodische Invention ersichtlich ist.

BALDASSARE GALUPPI (1706—1785) lebt in unserem Bewußtsein als ein bedeutender Venezianischer Opernkomponist. Er schrieb 91 Opern, eine Reihe von Oratorien und weiteren Vokalwerken. Bereits aus diesen Werken ist Galuppi außerordentlicher Sinn für die Orchestrierung und eine einfallsreiche Führung der Instrumentalstimmen offensichtlich, im vollen Ausmaß erwies sich diese Gabe erst in den konzertanten Werken des Autors. Das Concerto a Quattro D-dur gehört zu jener Reihe von Werken, die Franco Piva neu revidiert hat.

Das elfgliedrige LEOŠ-JANÁČEK-KAMMER-ORCHESTER entstand i. J. 1964 und errang sich im Laufe seiner zwanzigjährigen künstlerischen Tätigkeit einen ausgezeichneten Ruf im In- und Ausland (praktisch trat es in ganz Europa sowie in den USA auf). Der größte Vorzug des Ensembles liegt in der reichen Klangfarbe, der Unmittelbarkeit der Aussage und der Kraft des Ausdrucks. Seine Domäne sind vor allem die Barock- und vorklassische Musik, aber es vermag auf hohem künstlerischen Niveau auch Werke der zeitgenössischen Musik zu interpretieren.

LE GENRE CONCERTANTE BAROQUE (qu'il s'agisse du concerto grosso ou du concerto) a passé par une évolution très complexe et il n'est pas possible de déterminer avec précision sa forme initiale. On peut constater seulement, sans entrer dans les détails, qu'il s'est développé de la composition vénitienne à deux chœurs où les deux groupes se disputaient entre eux (concertare, concertato). Né au tournant des 17e et 18e siècles, le concerto grosso se base sur une alternance contrastante de l'orchestre tout entier (ripieno, tutti) et du groupe de solistes (concertino, soli). Le type original corellien n'accentuait pas encore les tendances de virtuosité des solistes, le contraste consistait plutôt dans des changements de composition, dynamiques et de couleurs. Peu après, cette forme baroque en vogue s'est répandue de l'Italie dans l'Europe tout entière et a culminé dans les œuvres de G. F. Haendel et J. S. Bach. L'un des premiers créateurs du concerto grosso était l'excellent violoniste ARCANGELO CORELLI (1653—1713), classique de la littérature de chambre pour cordes. Il a écrit près de 70 compositions instrumentales, témoignant pleinement des efforts italiens d'atteindre une chaleur d'expression et une mélodie parfaitement conduite (le véritable «bel canto» de violon). Le style de composition de Corelli est relativement simple, mais de pensées importantes, comme le prouvent les célèbres Concerti grossi, op. 6, servant d'inspiration et de modèle aux générations de compositeurs ultérieures.

Parmi les élèves d'A. Corelli nous pouvons ranger F. Geminiani et P. Locatelli. FRANCESCO GEMINIANI (1680—1762) s'est fait remarquer à son époque avant tout comme violoniste et pédagogue. Ayant commencé à composer relativement tard, il se livrait exclusivement à la littérature pour instruments à cordes (sonates, concerti grossi, œuvres didactiques). S'appuyant sur son maître dans sa manière de composition, il diffère de lui par une plus grande mobilité mélodique, par un allègement d'expression ainsi que par des exigences techniques instrumentales. Encore plus difficiles, peut-être, en ce qui concerne la technique instrumentale, sont les compositions de PIETRO LOCATELLI (1695—1764) qui, en tant que virtuose du violon, a fait des tournées dans toute l'Europe musicale. Locatelli a pris une part considérable au développement de la technique moderne du violon qui, naturellement, se reflète également dans ses compositions. Il écrivait, avant tout, des compositions pour violon (sonates et concertos), mais aussi renommés sont également ses Concerti grossi, témoignant de sa bonne formation de compositeur corellienne ainsi que de son invention mélodique individuelle.

Nous connaissons BALDASSARE GALUPPI (1706—1785) comme un important compositeur d'opéras de Venise. Il a écrit 91 opéras et nombre d'oratorios et d'autres compositions vocales. Ces œuvres révèlent déjà le sens extraordinaire de Galuppi de l'orchestration et de la conduite inventive des voix instrumentales, mais c'est seulement dans les œuvres concertantes que ce don de l'auteur s'est fait valoir en pleine ampleur. Le Concerto a quattro en ré majeur est une des compositions nouvellement revues par Franco Piva. Pendant ses activités artistiques de vingt années, L'ORCHESTRE DE CHAMBRE LEOŠ JANÁČEK, comptant onze membres et né en 1964, s'est fait un très bon renom dans le pays ainsi qu'à l'étranger (il a donné des concerts, en pratique, dans l'Europe tout entière et aux Etats-Unis). Comme la plus grande qualité de l'ensemble on considère son riche coloris sonore, la spontanéité et la force de son expression. Son domaine, c'est surtout la musique baroque et préclassique, mais il sait interpréter, à un niveau artistique élevé, aussi des compositions de la musique contemporaine.

